

РЕЦЕНЗИЯ

От: *доц. д-р Пресиян Марчев Марков, професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Наказателно право“ в катедра „Наказателноправни науки“ в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство;*

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Наказателно право“ в професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Наказателно право“ в Юридическия факултет на УНСС.*

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1096/16.04.2024 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Спас Крумов Панайотов – задочен докторант на обучение, финансирано от държавата, в катедра „Наказателноправни науки“ на Юридическия факултет на УНСС*

Тема на дисертационния труд: *„Отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност“*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра Наказателноправни науки в Юридическия факултет на УНСС по научна специалност „Наказателно право“ съгласно заповед на зам.-ректора по НИД

на УНСС № 1036/08.05.2020 г. Обучението е започнало в *редовна, а след това е трансформирано в задочна* форма и е осъществено през периода 2020-2024 г.

- *Кратка биографична справка*

Спас Панайотов е роден през 1992 г. През 2011 г. е приет за студент в редовна форма на обучение по специалност „Право“ в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство. Бидейки негов преподавател държа да подчертая, че интересът на докторанта към наказателното право се прояви още през студентските му години. Активното му и редовно участие в занятията се изразяваше в компетентни отговори на поставените от мен и от колегите му въпроси, което показваше регулярна и резултатна подготовка по дисциплината. По време на упражненията задаваше въпроси с висока степен на сложност, чието формулиране изисква дълбоко теоретично осмисляне на учебния материал. Изготвената от него курсова работа беше правилно структурирана и написана след запознаване със значително количество теоретична литература по темата. Направеният анализ показваше възможностите на Спас Панайотов за бъдеща научна дейност. През 2017 г. получава образователната степен „магистър по право“, а през 2020 г. спечелва конкурс за редовен докторант по научната специалност „Наказателно право“ в Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство. Още на самия конкурс споделя интереса и намерението си да изследва института на отнемането в полза на държавата на предмета, средството и облагата от престъпление.

- *Заемани академични и други длъжности до момента*

След придобиване на юридическа правоспособност започва работа в нотариална кантора, която напуска през 2020 г. с приемането си за редовен докторант. Следва да се адмира тази демонстрация на сериозно отношение към научната работа чрез посвещаване основно на дисертационното изследване. През 2023 г., когато процесът на писане на труда е в напреднала фаза, Спас Панайотов спечелва конкурс за съдебен помощник в Наказателното отделение на Софийския районен съд и трансформира формата си на обучение от редовна в задочна. Поради демонстрираните научни качества докторантът е избран да води семинарни занятия по наказателно право през учебната 2023/2024 г., което той

добросъвестно прави, въпреки че тази дейност не е заложена в индивидуалния му план за обучение и не му носи кредити с оглед изпълнението на изискванията за придобиване на докторска степен по специалността. Друго признание за извоювания авторитет на специалист по темата на дисертацията е изборът на Спас Панайотов за представител на Юридическия факултет на УНСС в работната група към Министерството на правосъдието, която изготвя предложение за промени в нормативната уредба на отнемането на незаконно придобито имущество.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*

При зачисляването за научен ръководител на докторанта беше определен проф. д-р Румен Марков. По време на работата си с него Спас Панайотов положи успешно необходимите шест докторантски минимума и реализира 2 публикации. След смъртта на проф. Марков в началото на м. март 2022 г. научното ръководство беше поето от проф. д-р Юлиана Матеева. И двамата научни ръководители нееднократно са споделяли, че работата с докторанта върви леко и продуктивно, което е видно и от положителните му годишни атестации. По време на срока си на обучение Спас Панайотов неколkokратно участваше в писмените държавни изпити по наказателноправни науки като квестор. За периода на работата си с проф. Матеева докторантът направи и третата си публикация и завърши дисертационното си изследване въпреки междувременните съществени изменения в Закона за отнемане на незаконно придобито имущество, които наложиха преработка на написани части от труда, както и създаване на нов текст с анализ на новите положения. При обсъждането в катедрата дисертацията получи заслужена висока оценка, а критичните бележки и препоръки бяха с основно технически и методически характер. Поради навременното и качествено изпълнение на индивидуалния си план за обучение, Спас Панайотов беше отчислен с право на защита.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура и обем*

Представеният за рецензиране текст е в обем от 185 страници и е структуриран класически в увод, 3 глави, заключение и списък с използвана литература. Бележките под линия са 275. Забелязва се известна диспропорция на броя параграфи в главите (пет в първата, три във втората

и четири в третата), която обаче е привидна, тъй като е продиктувана от предмета на изследване, а всъщност обемът на текста във всяка глава е напълно симетричен на останалите.

Уводът обосновава актуалността на изследването и очертава обекта, предмета и поставените цели, както и използваните научни методи.

Първата глава съдържа исторически преглед на нормативната уредба на института на отнемането на имущество по чл. 53 от Наказателния кодекс (НК), анализ на същността и особеностите на актуалната му редакция, подробно изложение на характеристиките на отнемането на предмета и средството на престъплението, както и на забранените за притежание вещи и завършва с обобщение на изводите.

Във втората глава са разгледани международните и европейски актове, които са приложими в РБ в сферата на отнемането на имущество в полза на държавата, както и относимата практика на Съда на Европейския съюз. Главата продължава с анализ на новите положения за отнемане на облагите от престъпление, които произтичат от посочените международни договори и първичното и вторично право на ЕС и приключва със синтез на изводите.

Третата глава е посветена на сравнение между механизмите за отнемане на имущество по НК от една страна и Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН) и Закона за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗОНПИ) от друга страна. Преди същинското сравнително изследване е направен анализ на характера на процедурите по трите закона в контекста на принципа *ne bis in idem*. Симетрично на предходните глави накрая са резюмирани изводите.

Заклучението започва с три примера от други европейски държави и продължава с обобщаване на резултатите от научното изследване и изброяване на направените предложения *de lege ferenda*.

Обемът на дисертационния труд отговаря на поставения в заглавието проблем, а структурата позволява последователното и логичното му разглеждане.

- *Оценка за актуалността на темата, обекта, предмета, целта и задачите на дисертационния труд*

Темата за отнемането в полза на държавата на имуществото придобито от престъпна дейност е безспорно актуална предвид динамиката

на законодателството регламентиращо този институт – през 2019 г. беше изменен и допълнен чл. 53 НК, а през 2023 г. бяха съществено актуализирани двата административни закона, съдържащи разпоредби посветени на тази материя, ЗАНН и ЗОНПИ. Всичко това бе продиктувано от новоприети международни и европейски актове, чиито анализ прави труда необходим и навременен.

Обектът на изследване е регламентиращият в чл. 53 НК институт на отнемане на вещи, които са били предмет и средство на престъплението, включително и в случаите, когато притежаването им е забранено, както и отнемането на облагата, придобита чрез престъпление. Поставеният проблем е класически, но неговото съвременно развитие налага ново научно изследване.

Предметът на изследването е същността на института на отнемане на имущество по чл. 53 от НК и предпоставките за прилагането му, както и теоретичните и практически проблеми, до които води създаването на разпоредбата на чл. 53, ал. 3 от НК чрез въвеждането на двете нови понятия – пряка и непряка облага. Предметът на изследване е правилно определен и обхваща както целия обект, така и контекста на съществуването и прилагането на института.

Целта на дисертационния труд е изясняване значението на легалните понятия, което да позволи унифицираното им прилагане към всички престъпления с потенциал да генерират облаги, както и открояване на различните хипотези на законосъобразно прилагане на чл. 53 НК. За постигането на тази цел са поставени редица задачи, които са изпълнени последователно в отделните параграфи на труда. Поставената цел очертава правилен подход към научния проблем, а реализацията на задачите позволява адекватното му разглеждане.

- *Оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд с оглед използваната научна литература*

Темата на дисертационния труд не е нова за българската научна юридическа литература. На нея са посветени няколко монографии и редица статии, които са коректно цитирани от докторанта.

В темпорално отношение използваните в изследването източници покриват период от над 120 години – най-старият е от 1899 г., а най-новите

са от 2023 г. Броят на източниците е разпределен правилно с оглед тяхното значение за изследването: най-малко са тези от периода на Княжеството и Царството, а най-много – от съвременния демократичен период.

В отраслово отношение използваната библиография включва наказателноправни, административноправни, общотеоретични, международноправни и наднационални научни изследвания.

Наказателноправните могат да се разделят на две групи: 1) общи, т.е. непосветени специално на темата, в които института на отнемането в полза на държавата се разглежда накратко като интегрална част на наказателното право; и 2) специално посветени на темата, които обаче разглеждат само определени нейни аспекти.

Останалите източници са съсредоточени върху други прави отрасли и наказателноправната тематика в тях не е водеща или изцяло липсва.

Използваната литература показва, че докторантът познава историята на проблема и всичките му отраслови аспекти и измерения. В същото време става видно, че рецензираният труд е първото всеобхватно наказателноправно изследване, което е посветено специално на отнемането на имущество в полза на държавата на основание извършено престъпление.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Основни научни и научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

- Изведена е тенденция за разширяване приложното поле на института на чл. 53 НК.

- Разграничено е отнемането на имущество в полза на държавата на основание чл. 53 НК от наказанието конфискация.

- Дадени са определения за предназначена и послужила вещ за извършено престъпление.

- Изяснен е смисълът на израза на чл. 53 НК „независимо от наказателната отговорност“.

- Разгледан е режимът на забранените за притежание вещи.

- Анализирани са относимите актове на ЕС и е направена оценка на транспонирането им в чл. 53 НК.

- Направена е обоснована оценка на процедурите по ЗАНН и ЗОНПИ като наказателни. Съпоставите на тези процедури с наказателното производство водят до изводи за значителни сходства.

- Показана е спомагателната роля на „гражданската конфискация“.

- Предложени са два вида изменения на текстове от НК: редакционни (за изясняване на смисъла на разпоредбите) и по същество (за въвеждане на нови положения), повечето от които следва да бъдат подкрепени.

- *Оценка на използваната методология*

В дисертационния труд са използвани общите научни методи на анализ, синтез, дедукция, описание и сравнение, както и специфичните за юридическата наука сравнителноправен, историкоправен и логико-юридически методи. И двете групи методи са употребени функционално правилно и спрямо подходящи подобекти на изследването.

- *Оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд*

Както бе подчертано по-горе, целта на дисертационния труд е изясняване значението на легалните понятия, което да позволи унифицираното им прилагане към всички престъпления с потенциал да генерират облаги, както и открояване на различните хипотези на законосъобразно прилагане на чл. 53 НК. За постигането на тази цел са поставени редица задачи, които са изпълнени последователно в отделните параграфи на труда и кореспондират със заглавията на съответните параграфи. Поставената цел очертава правилен подход към научния проблем, а реализацията на задачите позволява адекватното му разглеждане.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

- *Оценка за приносите, посочени от дисертанта*

За разлика от научния резултат, който може да е обобщение, уточнение, синтез, etc., приносът е научна новост, която не е очевидно изводима от състоянието на доктрината към момента на изследването. В последните параграфи на главите и заключението на труда докторантът правилно посочва както научните си резултати, така и научните си приноси

под наименованията изводи, обобщения и предложения de lege ferenda. Последните несъмнено са приносни, но същинските научни новости следва да бъдат открити изрично.

- *Основни научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд*

- Коментарът на последните изменения на НК и относимите административни закони (гл. 2, § 2 и гл. 3, § 2 и 3) има теоретично значение и практическа полезност.

- Компетентното извеждане на съотношението на процедурите на трите акта, нормиращи отнемането на незаконно придобито имущество в полза на държавата (гл. 3, § 2 и 3) изяснява важни въпроси за приложното поле на техните разпоредби в контекста на стабилността и предвидимостта на българската правна система.

- Ясният и точен исторически анализ на уредбата на института в българското законодателство и съпоставката му с относимите международни и европейски актове (гл. 1, § 1 и гл. 2, § 1) показват социалното предназначение и необходимостта от съществуването и прилагането му.

- Доказано е, че понятието облага по чл. 53 е по-широко по смисъл от същото понятие, когато то се употребява като признак на състава в особената част (стр. 98-99).

- Обоснована е неприложимостта на „разширената конфискация“ в наказателното производство, респ. нейната приложимост по реда на ЗОНПИ (стр. 102-103).

- Процедурите по ЗАНН и ЗОНПИ са изследвани чрез критериите „Енгел“ и е показан наказателният им характер (стр. 117-124).

5. Оценка на публикациите по дисертацията

- *Публикации по темата на дисертацията*

1. Панайотов, С. „Гражданската конфискация“ и отнемането на незаконно придобито имущество по чл. 53 от Наказателния кодекс в светлината на последните законови промени“ – под печат;

2. Панайотов, С. Развитие на института на отнемане на имущество в българското законодателство и приложението на принципа „Non bis in idem“ – В: сп. Бизнес и право, бр. 4 от 2021 г., стр. 31 – 53;

3. Панайотов, Спас. Новите положения в чл. 53 от наказателния кодекс на Република България – В: Сборник с доклади от научна конференция, проведена на 12 ноември 2020 г. в УНСС, т. II. Актуални проблеми на публичното и наказателното право. Актуални проблеми на историческите, ИК УНСС, стр. 337 – 345.

Публикациите безспорно са по темата на дисертацията, съдържат значими научни резултати към момента на отпечатването си, изводите от тях се съдържат в дисертационното изследване (а в някои случаи са доразвити), поради което не е необходимо отделното им рецензиране.

- *Оценка на степента на разпространение на получените резултати в научната литература*

Излезлите от печат доклад и студия са поместени в реферирани в СЕЕОЛ издания на УНСС, а пълнотекстовите им версии са със свободен достъп на сайта на Юридическия факултет. Статията под печат ще има същия статус.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. Според мен в труда не се открива използването на методите наблюдение и индукция, както докторантът е заявил на стр. 7 от автореферата, а в част III (стр. 17 и сл.) под общото наименование „Научни приноси“ са включени и изводи, които аз оценявам като научни резултати. Считаю, че тези две отклонения не представляват значимо несъответствие между съдържанието на труда и описанието му автореферата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Както е характерно за всяко научно изследване, някои тези на автора са теоретично спорни, напр. тази за приложимостта на отнемането при непредпазливите престъпления на основание разпоредба на Особената част на НК (стр. 52-53). Вън от съмнение е, че такава постановка обслужва настоящата съдебна практика, но препоръчвам на докторанта при подготовка на труда за публикация да постави началото на научна дискусия по въпроса дали норми на Особената част могат да се отклоняват от установени в Общата част на НК правила.

Препоръчвам и езикова и стилова редакция на текста с оглед бъдещето му отпечатване, с която да се коригират някои очевидни смислови грешки като напр. определянето на юридическото разпореждане с пряката облага от престъпление като „нужно, поради липсата на собственост“ вместо „нищожно“ (стр. 104 и 114, т. 8).

Направените бележки имат препоръчителен характер, а посочените научни резултати и приноси далеч надхвърлят по научна значимост и практическа полезност посочените несъвършенства на труда.

8. Заключение

В заключение, имайки предвид всички приведени съображения, давам положителна оценка на представения за защита дисертационен труд на дисертанта Спас Крумов Панайотов на тема „Отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност“.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в научна област „3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Наказателно право“ на Спас Крумов Панайотов.

20.05.2024 г
гр. София

Подпис: .....
/доц. д-р Пресиян Марков/

REVIEW

From: *assoc. prof. Presian Marchev Markov, PhD, professional field 3.6 Law, scientific specialty "Criminal Law" at Department of Criminal Legal Studies of the Law Faculty of the University of National and World Economy;*

Concerning: dissertation on the award of educational and scientific degree **"doctor"** along *scientific specialty "Criminal Law"* in professional field 3.6 Law, Doctoral Program in Criminal Law at the Law Faculty of UNWE.

Grounds for presenting the review: participation in the members of the scientific jury on the defense of the dissertation in accordance with Order No 1096/16.04.2024 of the Rector of UNWE.

Author of the dissertation: *Spas Krumov Panayotov – part-time PhD student at the Department of Criminal Law Sciences at the Law Faculty of UNWE*

Thesis topic: *""Forfeiture in favor of the state of property acquired from criminal activity""*

1. Information about the dissertant

The dissertant has been educated on a PhD program at the Criminal Law Sciences Department at the Law Faculty of UNWE in the scientific specialty Criminal Law according to Order of the Vice-Rector on Scientific Research Institute of UNWE No 1036/08.05.2020.

- *Brief biographical reference*

Spas Panayotov was born in 1992. In 2011 he was accepted as a full-time student in the specialty "Law" at the Law Faculty of the University of National

and World Economy. Being his lecturer, I would like to emphasize that the PhD student's interest in criminal law manifested itself during his student years. His active and regular participation in the classes was expressed in competent answers to the questions posed by me and his colleagues, which showed regular and effective preparation in the discipline. During the exercises, he asked questions with a high degree of complexity, the formulation of which requires a deep theoretical understanding of the learning material. The coursework prepared by him was properly structured and written after acquaintance with a significant amount of theoretical literature on the topic. The analysis showed the capabilities of Spas Panayotov for future scientific activity. In 2017 he received the educational degree "Master of Laws" and in 2020 he won a competition for a full-time doctoral student in the scientific specialty "Criminal Law" at the Law Faculty of the University of National and World Economy. At the very competition he shared his interest and intention to study the institute of forfeiture in favor of the state of the object, means and benefit of crime.

- *Academic and other positions held so far*

After acquiring legal capacity, he started working in a notary office, which he left in 2020 with his admission as a full-time doctoral student. This demonstration of serious attitude to scientific work should be admired by devoting mainly to dissertation research. In 2023, when the process of writing the work was at an advanced stage, Spas Panayotov won a competition for judicial assistant in the Criminal Department of the Sofia District Court and transformed his form of education from full-time to part-time. Due to the demonstrated scientific qualities, the PhD student was chosen to lead seminars in criminal law in the academic year 2023/2024, which he does in good faith, although this activity is not included in his individual study plan and does not bring him credits in order to meet the requirements for obtaining a PhD degree in the specialty. Another recognition of the won authority of a specialist on the topic of the dissertation is the election of Spas Panayotov as a representative of the Law Faculty of UNWE in the working group at the Ministry of Justice which prepares a proposal for changes in the legal framework for forfeiture of illegally acquired assets.

- *Brief information on the implementation of the individual plan*

At the time of enrollment as scientific director of the doctoral student was appointed prof. DJS Rumen Markov. During his work with him, Spas Panayotov

successfully completed the necessary six doctoral minimums and realized 2 publications. After the death of prof. Markov. At the beginning of March 2022, the scientific leadership was taken over by prof. Dr. Juliana Mateeva. Both supervisors have repeatedly said that working with the PhD student is easy and productive, which is evident from his positive annual attestations. During his period of study, Spas Panayotov repeatedly participated in the written state exams in criminal law as a quaestor. During the period of his work with prof. Mateeva the PhD student made his third publication and completed his dissertation study despite the intertemporal substantial amendments to the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act, which required the revision of written parts of the work, as well as the creation of a new text with an analysis of the new situations. During the discussion in the department the dissertation received a well-deserved high evaluation and the critical remarks and recommendations were mainly technical and methodological in nature. Due to the timely and quality implementation of his individual training plan, Spas Panayotov was deducted with the right of protection.

2. General characteristics of the dissertation presented

- *Structure and volume*

The text submitted for review is in a volume of 185 pages and is structured classically in introduction, 3 chapters, conclusion and list of used literature. The footnotes are 275. There is a certain disproportion of the number of paragraphs in the chapters (five in the first, three in the second and four in the third), which, however, is apparent, since it is dictated by the subject of study, when in fact the volume of the text in each chapter is completely symmetrical with the others.

The introduction justifies the actuality of the study and outlines the object, subject and objectives set, as well as the scientific methods used.

The first chapter contains a historical overview of the legal framework of the institute of asset forfeiture under art. 53 of the Criminal Code (Penal Code), an analysis of the essence and peculiarities of its current version, a detailed statement of the characteristics of the seizure of the object and means of the crime, as well as of the prohibited possessions and ends with a summary of the conclusions.

The second chapter examines the international and European acts applicable in the Republic of Bulgaria in the field of asset forfeiture to the state,

as well as the relevant case law of the Court of Justice of the European Union. The chapter continues with an analysis of the new situations for forfeiture of proceeds from crime, which stem from these international treaties and primary and secondary EU law, and concludes with a synthesis of the conclusions.

The third chapter is devoted to a comparison between the mechanisms for asset forfeiture under the Penal Code on the one hand and the Administrative Violations and Penalties Act and the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act on the other hand. Prior to the actual comparative study, an analysis of the nature of the procedures under the three laws in the context of the *ne bis in idem* principle was made. Symmetrically with the previous chapters, the conclusions are finally summarized.

The conclusion starts with three examples from other European countries and goes on to summarise the results of the scientific study and list the proposals made *de lege ferenda*.

The volume of the dissertation works corresponds to the problem posed in the title, and the structure allows its consistent and logical consideration.

- *Assessment of the topicality of the topic, object, subject, purpose and tasks of the dissertation*

The topic of forfeiture to the state of property acquired from criminal activity is undoubtedly relevant given the dynamics of the legislation regulating this institute – in 2019 Art. 53 of the Penal Code, and in 2023 the two administrative laws containing provisions dedicated to this matter, the Law on Protection and the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act, were substantially updated. All this was dictated by newly adopted international and European acts, the analysis of which makes labor necessary and timely.

The object of study is the one regulated in art. 53 National Penal Institute of forfeiture of items that have been the subject and instrument of the crime, including in cases where their possession is prohibited, as well as the forfeiture of the benefit acquired through a crime. The problem posed is a classic, but its modern development requires a new scientific study.

The subject of the study is the essence of the institute of asset forfeiture under art. 53 of the Penal Code and the prerequisites for its implementation, as well as the theoretical and practical problems that the creation of the provision of art. 53, para. 3 of the Penal Code through the introduction of the two new concepts – direct and indirect benefit. The subject of study is correctly defined

and covers both the entire object and the context of the existence and application of the institute.

The purpose of the dissertation is to clarify the meaning of legal concepts, which will allow their uniform application to all crimes with the potential to generate benefits, as well as to highlight the various hypotheses of lawful application of Art. 53 CC. To achieve this goal, a number of tasks have been set, which have been carried out consistently in the individual paragraphs of the work. The goal outlines the right approach to the scientific problem, and the implementation of the tasks allows its adequate consideration.

- *Evaluation of the dissertant's awareness of the issues discussed in the dissertation in view of the scientific literature used*

The topic of the dissertation is not new for the Bulgarian scientific legal literature. Several monographs and a number of articles are devoted to it, which are correctly cited by the doctoral student.

In temporal terms, the sources used in the study cover a period of over 120 years – the oldest is from 1899, and the most recent are from 2023. The number of sources is correctly distributed in view of their importance for the study: at least those from the period of the Principality and the Kingdom, and most - from the modern democratic period.

In sectoral terms, the bibliography used includes criminal, administrative, general theoretical, international law and supranational scientific research.

Criminal law can be divided into two groups: 1) general, i.e. not dedicated specifically to the topic, in which the institution of deprivation in favor of the state is briefly considered as an integral part of criminal law; and 2) specifically devoted to the subject, which, however, deal only with certain aspects of it.

The rest of the sources are focused on other legal sectors and criminal law topics in them are not leading or completely missing.

The literature used shows that the PhD student knows the history of the problem and all its sectoral aspects and dimensions. At the same time, it becomes clear that peer-reviewed work is the first comprehensive criminal law study dedicated specifically to the forfeiture of property to the state on the grounds of a crime.

3. Evaluation of scientific and applied research results obtained

- *Basic scientific and applied research results achieved in the dissertation*

- There is a tendency to expand the scope of application of the institute of art. 53 CC.

- The forfeiture of property in favor of the state on the grounds of art. 53 of the confiscation penalty.

- Definitions are given for a intended and served item for a crime.

- The meaning of the expression of art. 53 "regardless of criminal liability".

- The regime of prohibited possession items is examined.

- The relevant EU acts are analyzed and their transposition into Art. 53 CC.

- A reasoned assessment of the procedures under the APA and Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act as criminal procedures has been made. Comparing these procedures with criminal proceedings lead to conclusions about significant similarities.

- The auxiliary role of "civil forfeiture" is shown.

- Two types of amendments to texts of the Penal Code have been proposed: editorial (to clarify the meaning of the provisions) and in substance (to introduce new provisions), most of which should be supported.

- *Evaluation of the methodology used*

The dissertation uses the general scientific methods of analysis, synthesis, deduction, description and comparison, as well as the comparative legal, historical and logical-legal methods specific to the legal science. Both groups of methods were used functionally correctly and against appropriate study sub-objects.

- *Evaluation of the implementation of the tasks set and the achievement of the purpose of the dissertation*

As emphasized above, the purpose of the dissertation is to clarify the meaning of legal concepts, which will allow their uniform application to all crimes with the potential to generate benefits, as well as to highlight the various hypotheses of lawful application of Art. 53 CC. To achieve this goal, a number of tasks have been set which have been carried out consistently in the individual paragraphs of the work and correspond to the headings of the paragraphs

concerned. The goal outlines the right approach to the scientific problem, and the implementation of the tasks allows its adequate consideration.

4. Evaluation of scientific and applied research contributions

- *Evaluation for contributions indicated by the dissertant*

Unlike the scientific result, which may be a summary, clarification, synthesis, etc., the contribution is a scientific novelty that is not obviously inferable from the state of the doctrine at the time of the research. In the last paragraphs of the chapters and the conclusion of the work, the doctoral student correctly indicates both his scientific results and his scientific contributions under the names of conclusions, generalizations and proposals de lege ferenda. The latter are undoubtedly contributions, but the actual scientific innovations should be outlined explicitly.

- *Basic scientific and applied research contributions in the dissertation*

- The commentary on the latest amendments to the Penal Code and the relevant administrative laws (Ch. 2, § 2 and Ch. 3, § 2 and 3) has theoretical significance and practical usefulness.

- The competent derivation of the ratio of the procedures of the three acts regulating the forfeiture of illegally acquired property in favour of the state (Ch. 3, § 2 and 3) clarifies important issues of the scope of their provisions in the context of the stability and predictability of the Bulgarian legal system.

- The clear and accurate historical analysis of the Institute's regulation in the Bulgarian legislation and its comparison with the relevant international and European acts (Ch. 1, § 1 and Ch. 2, § 1) show the social purpose and the necessity of its existence and implementation.

- It has been proven that the concept of benefit under art. 53 is broader in meaning than the same term when it is used as a sign of the composition in the special part (pp. 98-99).

- The inapplicability of "extended confiscation" in criminal proceedings, respectively, is justified. its applicability under the Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act (pp. 102-103).

- The procedures under the APA and Forfeiture of Illegally Acquired Assets Act have been studied by the Engel criteria and their penal nature has been shown (pp. 117-124).

5. Evaluation of dissertation publications

- *Publications on the topic of the dissertation*

1. Panayotov, S. "Civil Forfeiture" and the Forfeiture of Illegally Acquired Assets under Art. 53 of the Criminal Code in the light of the latest legislative changes" – in print;

2. Panayotov, S. Development of the Institute of Asset Forfeiture in Bulgarian Legislation and the Application of the Principle "Non bis in idem" – In: Business and Law, p. 4 of 2021, p. 31 – 53;

3. Panayotov, Spas. The new provisions in art. 53 of the Penal Code of the Republic of Bulgaria – In: Proceedings of a Scientific Conference held on 12 November 2020 at the UNWE, vol. II. Current issues of public and criminal law. Current Problems of Historical, IC UNWE, p. 337 – 345.

The publications are undoubtedly on the topic of the dissertation, they contain significant scientific results at the time of their printing, the conclusions from them are contained in the dissertation study (and in some cases they are further developed), so their separate review is not necessary.

- *Evaluation of the degree of dissemination of the results obtained in the scientific literature*

The published report and studies are published in refereed at CEEOL editions of UNWE and their full-text versions are freely available on the website of the Law Faculty. The article in print will have the same status.

6. Evaluation of the autoref

The autoreferate correctly reflects the content of the dissertation. In my opinion, the use of methods of observation and induction is not found in the work , as the doctoral student has stated on page 7 of the autoreferre, and in Part III (page 17 et seq.) under the general name "Scientific contributions" are included conclusions that I evaluate as scientific results. I believe that these two deviations do not constitute a significant discrepancy between the content of the work and its description of the autorefer.

7. Critical remarks, recommendations and questions

As is characteristic of any scientific study, some of the author's theses are theoretically controversial, e.g. that of the applicability of seizure to reckless offences on the basis of a provision of the Special Part of the Penal Code (pp. 52-

53). There is no doubt that such a formulation serves the current case law, but I recommend to the doctoral student in preparation of the work for publication to launch a scientific discussion on the question whether the norms of the Special Part may deviate from the rules established in the General Part of the Penal Code.

I also recommend linguistic and stylistic editing of the text in view of its future printing, which corrects some obvious semantic errors such as e.g. the determination of the legal disposition of the direct benefit of crime as "necessary because of the lack of property" instead of "null and void" (pages 104 and 114, item 8).

The remarks made are of a recommendatory nature, and these scientific results and contributions far exceed in scientific significance and practical usefulness the indicated imperfections of labor.

8. Conclusion

In conclusion, taking into account all the considerations given, I give a positive assessment of the dissertation paper submitted for protection by the dissertator Spas Krumov Panayotov on the topic "Forfeiture in favor of the state of property acquired from criminal activity".

The dissertation works meet the requirements of art. 6, para. 3 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and Art. 27, para. 2 of the Rules for the Implementation of the Law on Educational and Scientific Procedure "Doctor", which is why I propose to the honorable scientific jury to be awarded the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific field "3. Social, Economic and Legal Sciences", professional field "3.6 Law", scientific specialty "Criminal Law" of Spas Krumov Panayotov.

May 20th 2024
Sofia

Signature:.....
/assoc. prof. Presian Markov, PhD/